RADOVI
Zavoda za znanstveni rad
HAZU Varaždin

UDK 80=161.2`01-05Jagić, V.
Pregledni članak
Review

LJUDMILA VASILJEVA
Sveučilište Ivana Franka u Lavovu
Filološki fakultet
milav2000@yahoo.com

Primljeno: 04. 03. 2024.
Prihvaćeno: 27. 05. 2024.
DOI: https://dx.doi.org/10.21857/m3v76t1p4y

VATROSLAV JAGIĆ I UKRAJINSKA SLAVISTIKA

Članak je posvećen kontaktima Vatroslava Jagića s ukrajinskim slavistima. Proučava se njihova korespondencija, recenzije znanstvenih članaka i stručni radovi. Bez detaljnije interpretacije pojedinih studija, nastojimo ukazati na velik autoritet V. Jagića u ukrajinskoj slavističkoj sredini i njegov utjecaj na razvoj ukrajinske slavistike.

Pretpostavljamo da se V. Jagić prvi put susreo s Ukrajincima na predavanjima F. Miklošiča na Bečkom sveučilištu. Važnu ulogu u uspostavljanju Jagićevih veza s Ukrajinom odigrala je Odesa (o tome svjedoče kontakti V. Jagića s N. Kondakovim, V. Lamanskim, Š. Deljanovim, M. Smirnovim). Kontakti s Ukrajincima su postali još tješnji nakon dolaska slavista na treći Arheološki skup u Kijevu 1874. g., gdje je Jagić podnio referat "O starim glagoljičkim natpisima na otoku Velja" i sudjelovao u diskusiji povodom referata I. Sreznjevskog "O starim glagoljičkim rukopisima koji se čuvaju u Kijevskoj duhovnoj akademiji". Na tom skupu V. Jagić se upoznao s P. Žiteckim.

Na Jagićeve veze s ukrajinskim slavistima utjecao je njegov seminar na bečkoj slavistici. Velik broj Ukrajinaca bio je među Jagićevim studentima i doktorandima. Njihove veze s Jagićem od velike su važnosti za slavistiku.

V. Jagić imao je velik utjecaj na formiranje ukrajinskih slavista. Ipak dolazimo do zaključka da su i ukrajinski slavisti svojim brojnim stručnim i znanstvenim studijama, kao i jasnom građanskom pozicijom uvjerljivo potvrdili V. Jagiću ukrajinsku specifičnost, čime su na određen način promijenili njegove ranije poglede i predodžbe o ukrajinskim problemima.

Ključne riječi: Vatroslav Jagić; slavistika; Ukrajinci; znanstveni kontakti; doprinos filološkoj znanosti.

1. UVODNE NAPOMENE

Hrvatski slavist Vatroslav Jagić u svom znanstvenom djelovanju na polju slavistike i slavenskih kultura veliku je pozornost posvetio ukrajinskom jeziku i ukrajinskoj kulturi prema već postojećoj tradiciji na Bečkoj slavistici, koja je potekla od F. Miklošića.[1] O tome svjedoči veliko djelo "Enciklopedija slavenske filologije" u redakciji akad. V. Jagića (I. izdanje, Sankt Peterburg, 1910). U njemu je Jagić obznanio vrijedan materijal o znanstvenoj i društvenoj djelatnosti niza znanstvenika ukrajinskog podrijetla iz Galicije i Naddnjiprovske Ukrajine: povjesničara i pisca M. Kostomarova, lingvista P. Lavrovskog i O. Potebnje, folklorista i povjesničara M. Maksimoviča, filologa J. Golovackog, O. Ogonovskog i dr., a istaknuo je važne gramatike i leksikografska djela ukrajinskih jezikoslovaca.

Kao profesor Bečkog i drugih europskih sveučilišta, V. Jagić imao je velik utjecaj na razvoj slavističke misli u mnogim zemljama Europe. Naslijedivši bečku slavistiku poslije F. Miklošiča, V. Jagić odgojio je plejadu poznatih slavista. Njegov seminar pohađali su stipendisti iz raznih zemalja – Poljaci, Hrvati, Srbi, Slovenci, Česi, Lužički Srbi: A. Brükner, K. Štrekelj, M. Murko, V. Oblak, F. Pastrnek, V. Vondrak i drugi. Studenti i doktorandi V. Jagića nastavili su njegovu tradiciju. M. Rešetar s vremenom je preuzeo mjesto svojeg učitelja na bečkoj katedri i pripremio niz poznatih slavista, primjerice I. Pregelja, S. Ježića i druge. Poznate su i veze V. Jagića s lužičkim slavistom A. Mukom.[2]

---

[1] F. Miklošić odgojio je niz ukrajinskih studenata i doktoranada. Među prvim sudionicima njegova seminara bili su: L. Lisjak, F. Lisevič i V. Osadca. F. Miklošić uvijek je podržavao ukrajinske znanstvenike, a u svoju komparativnu gramatiku unio je ukrajinsku građu, odvojivši u knjizi ukrajinski jezik od ruskog: Vasiljeva, Lj., Krilj, M. Франц Міклошич і українці. In: *Historizem v raziskovanju slovenskega jezika, literature in kulture*. Obdobja 18. Metode i zvrsti. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2002, str. 399-409.

[2] Vatroslav Jagić obratio je pozornost na važno leksikografsko djelo A. Muke, tj. na veliki rječnik donjolužičkoga jezika ''Thesaurus linguae inferioris Lusitanae sorabicae", što spominje J. Milaković. On smatra da je lužički znanstvenik namjeravao prikazati ''sva dijalektalna obilježja ovoga jezika, kao i citate radi komparacije i odgovarajuće gornjolužičke jedinice": MILAKOVIĆ, Josip. Dr. Arnošt MUKA, Prilog poznavanju novije lužičko-srpske književnosti. Drugo prošireno izdanje, Zemaljska štamparija, Sarajevo, 1914, str.14. V. Jagić je dogovorio tisak rječnika u Petrogradu, ali je precijenio financijske mogućnosti Ruske carske akademije, jer su nedostajala sredstva za izdavanje drugog toma rječnika koji je bio tiskan u Pragu 1926. g. Vidi: В. Н. Кораблев, Василий Николаевич. Э.Ю. Мука в его письмах к русским ученым. In: Труды Института славяноведения Академии наук СССР В.С. Державин (ред.). Ленинград: Издательство Академии наук СССР, 1934, с. 271-291; Лаптева, Людмила Павловна. Серболужицкий национальный деятель Арношт Мука (1854-1932) и его связи с русскими учеными. In: Славяноведение, 2005, №4, с.71-83.

2. USPOSTAVLJANJE KONTAKATA S UKRAJINSKIM ZNANSTVENICIMA

Kada je Jagić započinjao svoj seminar, ukrajinsko jezikoslovlje već je napredovalo i postizalo uspjehe. Bili su poznati radovi O. Potebnje, proučavanja ukrajinskog jezika K. Mihaljčuka, P. Žiteckoga, a u Galiciji - studije O. Ogonovskoga itd. Radovi spomenutih istraživača hrvatskom slavistu već su bili poznati! Dokaz nalazimo u prepisci ukrajinskih znanstvenika s V. Jagićem.[3] Odnos ukrajinskih znanstvenika prema Jagiću kao korifeju tadašnje slavističke misli jasno ilustriraju redci iz pisma P. Žiteckoga V. Jagiću od 31. siječnja 1877. godine: "S dubokom i iskrenom zahvalnošću kažem Vam da sam osobno zahvalan za svoju sklonost prema filološkim znanostima Vašim radovima koji su mi dostupni" (Pismo je napisano na ruskom jeziku. Prijevod autorice članka. – Lj. V.). U Lavovu, posebno u Galicijsko-Ruskoj Matici, još šezdesetih godina počeli su objavljivati radove poznatog hrvatskog slavista. Tomu je pridonio J. Golovacki.[4]

Teško je ustanoviti kada se V. Jagić prvi put susreo s Ukrajincima, ali pretpostavlja se da je to bilo za vrijeme predavanja F. Miklošiča na Bečkom sveučilištu.[5] U uspostavljanju kontakata hrvatskog znanstvenika s Ukrajincima određenu ulogu je odigrala Odesa, o čemu svjedoče kontakti V. Jagića s N. Kondakovim, V. Lamanskim, Š. Deljanovim, M. Smirnovim, a dokaz je njihovo dopisivanje. Kontakti su postali još tješnji kada je Jagić došao na treći Arheološki skup u Kijevu (2. – 16. kolovoza 1874. godine), gdje je, ne samo izvijestio "O starim glagoljičkim natpisima na otoku Velja", već i sudjelovao u diskusiji o referatu I. Sreznjevskog "O starim glagoljičkim rukopisima koji se čuvaju u Kijevskoj duhovnoj akademiji". Na tom skupu došlo je do upoznavanja V. Jagića i P. Žiteckog, koje je s vremenom preraslo u vrlo bliske znanstvene kontakte, o čemu svjedoči korespondencija dvojice znanstvenika u periodu 1878. - 1908. godine (18 pisama V. Jagića P. Žiteckom i 8 pisama P. Žiteckog V. Jagiću, kao i visoka ocjena hrvatskog znanstvenika u vezi s nastojanjima

---

[3] Vidi: pismo O. Potebnje V. Jagiću od 19. travnja 1877., u kojem on zahvaljuje hrvatskom slavistu za visoku ocjenu njegova rada o Slovu o pohodu Igorovu u recenziji u ''Arhivu …'': *Korespondencija Vatroslava Jagića*. Knj. 2. Zagreb, 1970. str. 238.; a P. Žitecki u pismu od 12. travnja 1876. obavještava V. Jagića da smatra svojom obvezom poslati mu svoj rad o maloruskom dijalektu, očekujući njegovu ''nepristranu ocjenu'' o svom radu.: Isto, str. 182.

[4] O tome svjedoči korespondencija J. Golovackog i V. Jagića. Na primjer, u pismu od 24. veljače 1867. godine Golovacki piše o svojoj namjeri da objavi u sljedećem broju Galicijsko-ruske Matice članak V. Jagića ''Znanstveni put u Rusiju'', koji on neobično visoko cijeni: Korespondencija Vatroslava Jagića – Knj.2, Zagreb, 1970., str. 40. (Jakiv Golovacki, 1814. -1888., ukrajinski jezikoslovac, folklorist, svećenik i društveni djelatnik, suorganizator ''Ruske trijce'' (Руська трійця).

[5] Маньковська, Т. Про зв'язки В. Ягича з українськими вченими. In: Ucrainistica. Збірник наукових праць Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2003, с. 89.

ukrajinskog jezikoslovca u otkrivanju načina za cjelovito funkcioniranje ukrajinskog jezika, navedeno u Jagićevoj "Enciklopediji slavenske filologije" gdje on za Žitecko-og kaže da je ''bio jedan od malobrojnih gradskih Malorusa koji su bili slobodni i odvažni govoriti maloruskim jezikom".[6]

Važna osnova znanstvenih kontakata s ukrajinskim znanstvenicima postao je već spomenut poznati rad hrvatskog znanstvenika ''Enciklopedija slavenske filologije" (1910.), u kojem uvaženi slavist iznosi svoje mišljenje o djelovanju ukrajinskih slavista. Spominje M. Kostomarova, M. Maksimoviča (za njega je V. Jagić vrlo lijepo rekao da je on ''umio pomiriti svoju istinsku povezanost s rodnim krajem, Ukrajinom, kao i s potrebama slavenstva".[7]). U Enciklopediji ima i stranica posvećenih djelatnosti M. Dragomanova. S tim ukrajinskim znanstvenikom Jagić je uspostavio kontakt upravo za vrijeme trajanja Arheološkog skupa u Kijevu. V. Jagić spominje u svome radu i I. Vagilevyča, J. Golovackog, J. Želehivskog, P. Lukaševiča, A. Metlinskog, O. Ognovskog, O. Partickog i I. Franka. V. Jagić visoko ocjenjuje časopis koji je izdavao I. Franko: ''I u dobrom galicijskom časopisu dr. Ivana Franka "Život i riječ", čija je izdavačka djelatnost, nažalost, prerano prekinuta, Dragomanov je objavio nekoliko djela literarnoga sadržaja".[8] Dakle, kao što vidimo, ugledni slavist pozornost je posvećivao i ukrajinskim filolozima iz Galicije.

V. Jagić je od 1903. bio redovan član Znanstvene udruge Ševčenko (Наукове товариство ім. Тараса Шевченка) u Lavovu[9] i s velikim uvažavanjem odnosio se prema znanstvenoj djelatnosti toga društva. Jagić i M. Gruševski, organizator NTŠ-a, su se dopisivali. U arhivu V. Jagića nalaze se četiri pisma i jedna dopisnica M. Gruševskog, pisani u periodu od srpnja 1905. do srpnja 1923. godine.[10] U arhivu M. Gruševskog nalazi se 13 Jagićevih pisama, i to iz perioda 1897. - 1914. godine.[11]

Na stranicama poznatoga slavističkog časopisa, koji je pokrenuo V. Jagić "Arhiv slavenske filologije", tiskani su radovi znanstvenika iz mnogih zemalja, a taj časopis bio je najvažnije izdanje tadašnjih najnovijih znanstvenih postignuća u slavistici. U časopisu su objavljivani radovi glavnog urednika, njegove recenzije istraživačkih radova drugih znanstvenika koji su revno pratili svaki broj te znanstvene publikacije, a njegov inicijator i izdavač nalazio se u skupini najznačajnijih filologa XIX. stoljeća.

---

6 Энциклопедия славянской филологии подъ редакцией акад. В. Ягича. Вып. 1. Ст.-Петербургъ, 1910, с. 65, 867.

7 Isto.

8 Isto, str. 865.

9 Лист проф. В. Ягича. In: Франко, І. Я., Зібрання творів: у 50. Т.35, 1982, с. 411.

10 Дзендзелівський, Й. Листи М. Грушевського до В. Ягича. In: Записки НТШ. Львів, 1992. Т.224, с. 284.

11 Маньковська, Т. Про зв'язки В. Ягича з українськими вченими. In: Ucrainistica. Збірник наукових праць Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2003, с. 92.

Po mišljenju J. Ševeljova, upravo je Jagić od svih poznatih slavista koji su djelovali krajem XIX. stoljeća, posebice u Rusiji, "imao najtrezvenije poglede".[12]

Rezultat široke znanstvene djelatnosti V. Jagića na polju slavistike i njegova popularnost u znanstvenim krugovima toga vremena bilo je i to da su mnogi mladi slavisti željeli pohađati njegove seminare i pisati doktorske disertacije upravo kod njega. Među Jagićevim studentima bio je i znatan broj Ukrajinaca. Prije svega doktorandi i studenti iz Galicije i Bukovine, budući da su oni imali veće mogućnosti za studij u Beču od naddnjiprovskih Ukrajinaca koji su živjeli u Ruskom carstvu. Jagićevi studenti bili su: jezikoslovac i povjesničar Oleksandr Kolesa (1867-1945), filolog, pisac, pjesnik i prevoditelj Ivan Franko (1856 – 1916), jezikoslovac, dijalektolog Ivan Zilinski (1879 – 1952), slavist, profesor staroslavenskog jezika Jevgen Kozak (1857–1933), etnograf i lingvist Zenon Kuzelja (1882–1952), jezikoslovac i pedagog Ostap Makaruška (1867–1931), pisac i kritičar Osip Makovej (1867–1925), povjesničar književnosti Mihajlo Teršakovec (1883 -1978), teoretičar književnosti Kirilo Studinski (1868 – 1941), povjesničar Jevgen Perfecki (1888 – 1947), istraživač ukrajinske književnosti Julian Javorski (1873 -1937), istraživač književnosti i pedagog Jaroslav Gordinski (1882 -1938), jezikoslovac Kost Kisilevski (1890 -1974), slavist, muzeolog i povjesničar umjetnosti Ilarion Svjencicki (1876–1956) i drugi. Većina spomenutih znanstvenika dopisivala se sa svojim profesorom i nakon završetka studija; u svojim pismima i drugim publikacijama zahvaljuju korifeju što ih je vodio na širokom putu slavistike[13] i izražavaju mu svoje duboko poštovanje. Spomenimo Jagićevu misao vodilju: "slavenska filologija treba istraživati sve strane života Slavena u kojem se očituje njihov kulturno-nacionalni život u postupnom kretanju stvaralačkog života čovječanstva (...) . Živi jezik u svim govornim oznakama suvremenosti i prošlosti treba istraživati samo u vezi s unutarnjim nacionalnim i međunarodnim životom ljudi".[14] Navedimo i riječi I. Svjencickog iz njegova članka "Na vječni spomen V. Jagiću". Po njegovu mišljenju, njegov je profesor bio "vladika koji je zasjedao iznad svih prijestolja, malenih, velikih i najvećih u nevelikom prizemlju Bečkog sveučilišta za prostim stolom slavističkog seminara (…)",[15] a njegov seminar " (…) pobjednička tvrđava prema kojoj su ništa i Cetinje Nikole Crnogorskog i Ljubljana i Sofija i Beograd i Prag i Wawel, pa i Moskva i Petrograd",[16] a svojim pak ''Arhivom..." "Jagić je izgradio veličanstven umjetnički koncipiran most između filoloških procesa nacionalnih djelatnika svakog slavenskog naroda, kao i slavistike i indoeuropeistike".[17]

[12] Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Пер. з англ. / Ю. Шевельов ; пер.: С. Вакуленко, А. Даниленко; Канад. ін-т укр. студій, Схід. ін-т українознав. ім. Ковальських, Харків. іст.-філол. т-во. – Харків: Акта, 2002, с. 62.

[13] Свєнціцький І. На вічну пам'ять В. Ягічу. In: Діло. 1923. Чис.115. 24 серпня, с.2.

[14] Isto.

[15] Isto.

[16] Isto.

3. UKRAJINSKI STUDENTI I DOKTORANDI V. JAGIĆA

Zanimljive su bile veze V. Jagića i K. Studinskog, jednog od njegovih prvih ukrajinskih doktoranada. U svojim uspomenama K. Studinski je naglasio da je "od svih profesora na njega najviše utjecao profesor Jagić".[18] Doktorand opisuje i karakter svog profesora: "Izgledao je kao nepristupačan čovjek, ali se već na prvim predavanjima njegova seminara led topio".[19] Slučaj je pomogao K. Studinskom oko termina obrane njegove disertacije, naime, riječ je o njegovu istodobno vatrenom i znanstveno utemeljenom istupu na večeri posvećenoj stogodišnjici rođenja J. Kollara 1893. g. Za govor svoga doktoranda saznao je profesor Jagić, koji nije bio prisutan na tome skupu. I K. Studinski je odmah dobio dopuštenje svoga mentora za obranu disertacije. O znanstvenim kontaktima V. Jagića i K. Studinskog svjedoči njihovo dopisivanje. V. Jagić obraća se K. Studinskom za informacije o ukrajinskim izdanjima, posebice o gramatici L. Zizanija i dr.[20]

Zanimljivost u odnosima V. Jagića s Ukrajincima predstavljaju kontakti s I. Zilinskim. Nakon dvije godine studiranja na Lavovskom sveučilištu Zilinski se 1901. upisuje na Filozofski fakultet Bečkog sveučilišta. Osim klasične filologije i germanistike, studirao je i slavistiku, a s vremenom je ona postala glavna disciplina njegova studiranja. Velik utjecaj na takav njegov izbor daljnjih znanstvenih interesa imala su upravo predavanja i seminari na slavistici, posebice oni koje je držao V. Jagić.[21] Na preporuku V. Jagića, I. Zilinski je već na drugoj godini studija napisao seminarski rad na temu "Opće stanje ukrajinske dijalektologije", koji mu je poslužio kao teoretska baza i polazna točka za daljnja dijalektološka istraživanja. Sljedeći rad posvetio je opisu jezika svojeg rodnog sela. Prikupljajući građu za rad, mladi je istraživač pronašao svoje metodološke načine terenskih dijalektoloških istraživanja. Nakon diskusije na fakultetu oba rada su dobila najvišu ocjenu, a Jagić je u mladom studentu prepoznao perspektivnog jezikoslovca. Od 1904., za vrijeme ljetnih praznika, upućivao ga je u dijalektološke ekspedicije u Galiciju, Bukovinu i Zakarpatje.[22] Jagić se pobrinuo i za stipendiju svom talentiranom studentu. Treba spomenuti da je V. Jagić jedno vrijeme rukovodio pri Ministarstvu prosvjete i kulture poslovima oko dodjele stipendija za literate i kompozitore svih austrijskih zemalja. Pomogao je u

---

17 Isto.

18 Студинський, К. Спогади. Рукопис статей: на філологічному відділі у Відні. Від.1.11.1890 по кінець 1893 р. Центральний державний архів у Львівській області. Ф. 362, оп.1, спр.11, с.6.

19 Isto.

20 Isto.

21 ZilInskI je slušao sljedeće Jagićeve kolegije: povijest slavenske filologije, povijest slavenskog folklora, povijest staroslavenskog jezika, nastajanje dvaju slavenskih pisama, osnove slavenske etnografije, gramatika staroslavenskog jezika.

22 Мушинка, М. Іван Зілинський (1879-1952): життя і наукова діяльність. In: Збірник пам'яті Івана Зілинського (1879-1952). Нью-Йорк: НТШ, 1994, с.20.

dodjeli stipendija i drugim Ukrajincima. Pritom se korifej slavistike rukovodio i preporukama svojih bivših studenata kojima je u potpunosti vjerovao. Tako su na preporuku O. Barvinskog stipendiju dobili spisateljica Oljga Kobiljanska,[23] slavist Ilarion Svjencickij[24] i drugi.

Osim veza V. Jagića i I. Zilinskog, spomenimo još da se zahvaljujući Jagićevu posredništvu Zilinski upoznao s norveškim dijalektologom Olafom Brokom (1905) kada je Brok bio na višemjesečnom boravku u Beču. I. Zilinski je sudjelovao na individualnom tečaju eksperimentalne fonetike, u laboratoriju slavističkoga seminara V. Jagića čak je i sam bio objekt eksperimenata norveškog znanstvenika usmjerenih na točnu fiksaciju fonetskih pojava.[25] Na osnovu tih podataka Brok je obradio poglavlje o fonetici ukrajinskog jezika u svojoj studiji "Nacrt filologije slavenskih govora".[26]

Pomogao je Jagić I. Zilinskom u teškom trenutku kada je Zilinski zbog financijskih poteškoća bio primoran prekinuti studij. Izborio je za njega stalnu stipendiju za produžetak studija. Jagić je bio i jedan od oponenata disertaciji I. Zilinskog "Nacrt fonetike maloruskih dijalekata u Austro-Ugarskoj Monarhiji", kojom je autor 1907. godine stekao znanstveni stupanj doktora filologije. U svojoj recenziji čuveni slavist za doktorsku disertaciju I. Zilinskog kaže da je riječ o "kvalificiranom znanstvenom uspjehu velike vrijednosti" i predlaže ju za tisak u "Arhivu".[27]

V. Jagić je još jednom imao priliku istaknuti svojeg omiljenog učenika.[28] Kada je početkom XX. st. u Petrogradu počela izlaziti "Enciklopedija slavenske filologije" u redakciji akad. O. Šahmatova, ruski je znanstvenik izjavio da su ukrajinski dijalekti na teritoriju Rusije malo istraženi i da u Rusiji nema znanstvenika koji bi se mogao prihvatiti njihova objektivnog proučavanja. O. Šahmatov se za pomoć obratio Jagiću da mu preporuči nekog od austrougarskih istraživača koji bi na terenu istražio ukrajinske dijalekte i izradio dijalektološku kartu Ukrajine. Jagić mu je odmah za taj posao preporučio I. Zilinskog. Bio je uvjeren da se odlaskom njegova studenta u Ukrajinu radi proučavanja tamošnjih dijalekata mogu "očekivati dobri rezultati".[29]

---

[23] Ольга Кобилянська: preuzeto 30. listopada 2023. s https://vogue.ua/article/culture/knigi/olga-kobilyanska-malovidomi-grani-osobistosti-51697.html

[24] Барвінський О. Спомини з мого життя / Упор. О.Шацька, Я.Федорук; ред. Л.Винар, І.Гирич. Київ; Нью-Йорк, 2004, с.36.

[25] Мушинка, М. Іван Зілинський (1879-1952): життя і наукова діяльність. In: Збірник пам'яті Івана Зілинського (1879-1952). Нью-Йорк: НТШ, 1994. С.29.

[26] Энциклопедия славянской филологии подъ редакцией акад. В. Ягича. Вып. 1. Ст.-Петербургъ, 1910. Prijevod na njemački: Slavische Phonetik. Heidelberg, 1911.

[27] Vrlo samokritičan I. Zilinski je odbio objaviti svoj rad, smatrajući da nije sasvim dovršen i da još nije zreo za tisak: Мушинка, М. Іван Зілинський (1879-1952): життя і наукова діяльність. In: Збірник пам'яті Івана Зілинського (1879-1952). Нью-Йорк: НТШ, 1994, с.22.

[28] Isto, c. 20.

[29] V. JAGIĆ, Spomeni mojega života. T.2. Beograd, 1934, str. 156. Godine 1914. I. Zilinski je napisao rad ''Kratki ogled fonetike ukrajinskih govora" te ga poslao prema dogovoru A. Šahmatovu za En-

4. V. JAGIĆ I I. FRANKO

Posebno mjesto među studentima i doktorandima V. Jagića zauzima i I. Franko. Nakon završetka studija na Černiveckom sveučilištu I. Franko je bio na doktorskom studiju u Beču. Franko je do kraja ožujka slušao predavanja na doktorskom seminaru i pohađao praktične vježbe upravo kod profesora Jagića. U okviru tog seminara Franko je podnio tri referata (''Uz prikaz o cvjetnoj palici kralja Pržemyslava", "O pripovijesti Varlaam i Joasaf" i "Bilješke uz legende o Magometu u Slavena"). Sva tri doživjela su značajnu pohvalu na seminaru zbog svoje dubine i iscrpnosti izlaganja, kao i zbog blistavog stila. Zahvaljujući referatima I. Franko bio je predložen za stipendiju, koju je i dobio zaslugom V. Jagića. Jagiću se posebno svidio rad ''O pripovijesti "Varlaam i Joasaf" te je predložio ukrajinskom doktorandu da proširi tu temu i obrani je kao doktorsku disertaciju (1897. godine Franko je objavio taj svoj rad u zasebnoj knjizi pod naslovom ''Varlaam i Joasaf, starokršćanski duhovni roman i njegova književna povijest"). Nekoliko mjeseci poslije, u lipnju iste godine Franko je obranio disertaciju, dobivši pozitivne ocjene profesora V. Jagića i K. Jirečeka.

Od samog početka svog poznanstva s I. Frankom V. Jagić se vrlo blagonaklono odnosio prema ukrajinskom doktorandu. Jagiću se svidjela osobnost mladog galicijskog doktoranda, važna za budući znanstveni rad, kao i njegova marljivost i istraživački realizam. Franko je mogao sudjelovati u neformalnim susretima slavista kod V. Jagića. Na tim znanstvenim susretima u neformalnom ozračju Franko je dijelio s kolegama svoje ideje i znanstvena postignuća, a slušao je i o njihovim znanstvenim rezultatima. V. Jagić je upoznao Franka s nekim poznatim predstavnicima klasične filologije, s bizantolozima i s profesorom Minhenskog sveučilišta K. Krumbacherom. S njim se ukrajinski znanstvenik dopisivao od 1894. godine i uspostavio trajnu znanstvenu vezu.[30]

Treba naglasiti da je za vrijeme doktorskog studija u Beču V. Jagić savjetovao Franka da se kandidira za mjesto docenta slavenskih književnosti na Lavovskom sveučilištu. O tome svjedoči sâm I. Franko u pismu M. Dragomanovu.[31] Kada je 1894. godine preminuo O. Ogonovski, koji je bio na čelu katedre za ukrajinsku

---

ciklopediju slavenske filologije. Nažalost, rat i oktobarski prevrat spriječili su njezino izdanje. Godine 1920. Šahmatov je preminuo te je velik dio njegova arhiva, a pretpostavlja se i rukopis rada I. Zilinskoga, nestao: Кораблев, В. Памяти академика И.В. Ягича. К десятилетней годовщине со дня его смерти (1836-1923). In: Труды Института славяноведения АН СССР. Т.22. Ленинград, 1934, с.311,351.

30 Кравченюк, О. До історії взаємин українських науковців з чужиною. In: Записки НТШ. Т. 205. Львів, 1987, с. 526.

31 Лист Івана Франка до М. Драгоманова від 20.06.1893. In: Франко І. , Зібрання творів: у 50 т. т. 49, 1986, с. 409.

književnost, Franko se namjeravao kandidirati na upražnjeno mjesto. Zna se da je on održao otvoreno predavanje o poemi T. Ševčenka ‘‘Najmička“ (Najamnica), međutim mjesto na katedri ipak nije dobio.

Znanstveni kontakti s V. Jagićem nadahnuli su I. Franka na plodan rad. Ukrajinskom znanstveniku je imponirala ‘‘vrlo velika znanstvena inicijativa, njegovo umijeće da sačuva vlastiti moralni i nacionalni obraz pred austrijskim, pruskim i ruskim vladajućim strukturama, njegov *Arhiv slavenske filologije“.*[32] Bez obzira na sve to, Franku je bilo teško prihvatiti Jagićev stav o određenim ukrajinskim problemima. Naročito to što Jagić, premda je bezuvjetno podržavao nastojanja Ivana Franka i drugih ukrajinskih istraživača da utvrde jedinstvo i samobitnost ukrajinskog jezika, nije htio ni čuti za nezavisnu i samostalnu Ukrajinu. Naprimjer, u pismu O. Šahmatovu od 18. veljače 1905. on skreće pozornost tog ruskog znanstvenika na neophodnost funkcioniranja ukrajinskog jezika i stvaranje kulturnih djela na ukrajinskom[33] : ‘‘Kada je riječ o maloruskom jeziku, budite svjesno liberalni. Dajte prostome puku mogućnost da uči svoj rodni jezik, dajte mogućnost slobodnom razvoju književnosti, kao i umjetnosti, ne zaboravljajući pritom državne interese ...“.[34] U tom istom pismu, V. Jagić naglašava da ne podržava nastojanja I. Franka i M. Gruševskog u vezi s nezavisnim statusom Ukrajine: ‘‘Ja podržavam Gruševskog i Franka dok se oni zadržavaju u okvirima znanosti i prosvjete. Ali stvarati slobodnu Ukrajinu – tomu ja ne namjeravam pridonositi. Mi Slaveni smo i bez toga odveć usitnjeni zbog čega tako malo i značimo. Ove jeseni u nas je bio jedan mladi Bjelorus koji mašta o nezavisnoj Bjelorusiji“.[35]

U vezi s tim pitanjem I. Franko se nikada nije složio s pogledima V. Jagića, o čemu svjedoči činjenica da se 1907. godine V. Jagić kategorički suprotstavio izboru I. Franka za dopisnog člana Petrogradske akademije nauka, motivirajući svoje protivljenje time što ukrajinski znanstvenik propovijeda ideje protivne idejama istinskih Rusa pa prema tome nema ni pravo pretendirati na tako visoko zvanje u ruskoj akademiji.[36]

Proučavatelj odnosa I. Franka i V. Jagića, poljski znanstvenik M. Jakóbiec, u vezi sa stalnim neslaganjima dvojice znanstvenika pojašnjava: ‘‘Manje razloga za oduše vljenost imao je Ivan Franko u odnosu na političku ličnost znanstvenika, nije mu odgovarala ta lakoća kojom je Jagić mijenjao (najčešće iz financijskih razloga) Beč

---

[32] Кравченюк, О. Особисті зв’язки Івана Франка з чужинцями. In: Записки НТШ. Т. 184. Львів, 1968, с. 94.

[33] Кораблев, В. Памяти академика И.В. Ягича. К десятилетней годовщине со дня его смерти (1836-1923). In: Труды Института славяноведения АН СССР. Т.22. Ленинград, 1934, с.346.

[34] Isto.

[35] Isto.

[36] Vidi: Памяти академика И.В. Ягича. К десятилетней годовщине со дня его смерти (1836-1923). In: Труды Института славяноведения АН СССР. Т.22. Ленинград, 1934, с. 346.

za Odesu, Odesu za Berlin, Berlin za Petrograd…". Ali bez obzira na to, taj istraživač nastavlja svoja razmatranja, Franko nije mogao ne zapaziti rijetku Jagićevu znanstvenu objektivnost i uistinu neprocjenjiv doprinos ''nenadmašnog znanstvenika" slavistici. Ti čimbenici bili su za Franka uvijek važniji od političkih sklonosti hrvatskog slavista".[37]

Podatke o vezama I. Franka i V. Jagića pronašli smo u Centralnom državnom povijesnom arhivu Lavovske oblasti u materijalima o K. StudInskom, koji je istovremeno s Frankom – početkom devedesetih godina XIX. stoljeća – studirao u Beču: ''*Pojava I. Franka u Beču bila je senzacija dana. Mislim da je upravo Franko, a ne netko drugi, izazvao promjenu u pogledima profesora Jagića na našu odijeljenost od Rusa* (kurziv autorice članka). Ranije nas je stalno trpao u istu ladicu s Rusima i govorio ''Svoju samostalnost morate dokazati vlastitim znanstvenim studijama". Franko, tada već priznati istraživač, davao je Jagiću jednu studiju za drugom".[38]

Od 1896. Franko je počeo redovito objavljivati u "Arhivu …" V. Jagića. Jagić pak u tom časopisu objavljuje recenzije Frankovih radova, u kojima ističe Frankov dar zapažanja i pronicljivost: [Frankova djela] ''govore nam da duboko žalimo što su nepovoljne okolnosti naštetile tako izvanrednom uspjehu njegova neposrednog poziva"[39] (pod ''nepovoljnim okolnostima" Jagić je imao u vidu Frankovu nemogućnost plodotvornog obavljanja znanstvene filološke djelatnosti, zato što nije preuzeo mjesto predstojnika katedre za ukrajinsku književnost na Lavovskom sveučilištu).

Od 1906. do 1914. godine u ''Arhivu …" je bilo objavljeno nekoliko znanstvenih rasprava I. Franka o staroslavenskim spomenicima (''Zu Bogorodica", ''Archiv …", 1902. Bd. 24., s. 150 – 154; ''Beitrage zur Quellenkritik der cyrillo-methodianischen Legenden", ''Archiv …", 1906. Bd. 28., s. 229-255; ''Beiträge zur Quellenkritik einer altrussischen Denkmäler" (o kompoziciji najstarijeg ljetopisnog izvješća i ''Slova o pohodu Igorovu") ''Archiv …", 1907. Bd. 29. s. 282-304; ''Wie man slavische Mitodologie macht", ''Archiv …", 1907. Bd. 29. s. 97-105; ''Kleine Beiträge zur Geschichte der Kirchenslavischen Literatur", ''Archiv …" 1914. Bd. 35, str. 150-179; 1915. Bd. 36., s. 201-222.). I. Franko je uslijed osobite skromnosti nazvao navedene radove ''sitnim otkrićima".

---

[37] Jakóbiec, M. Iwan Franko i Vatroslav Jagić. In: Slavia orientalies, Warszawa, 1959. Rocznik VIII. Nr. 2-3, str. 69.

[38] Студинський К. Спогади. Рукопис статей на філологічному відділі у Відні від 1.11. 1890 по кінець 1893 р. Центральний державний історичний архів у Львівській області. Ф. 362, оп. 1, спр. 11, с.3.

[39] Jagić V. [Rec.]= Franko I. Іван Вишенський та його твори. In: Archiv für slavische Philologie. Berlin, 1896. Bd. 18, s.302-303.

V. Jagić nikada nije štedio pohvale ocjenjujući znanstveni potencijal svojeg ukrajinskog kolege: ‘‘Šteta što se Franko ne može više baviti (znanstvenim radom – Lj. V.), on je najpametniji od svih rođenih Malorusa“ (Pismo O. Šamatovu od 17. rujna 1911.)[40] Povodom pedesetog rođendana V. Jagić je poslao I. Franku čestitku (26. 12. 1906.) u kojoj se divi radu slavljenika na polju književnosti i slavističke znanosti: ‘‘Ja mogu reći da ste vi još mlad, a već ste mnogo učinili za svoj narod i za slavistiku općenito. Ubrojite, molim Vas, i mene među Vaše brojne poštovatelje“.[41]

Odao je Jagić Franku počast i sudjelovanjem u jubilarnom književno-znanstvenom zborniku povodom četrdesete godišnjice njegova autorskog djelovanja člankom o najvažnijim crkvenoslavenskim prijevodima (to je bila omiljena Frankova tema). V. Jagić je popratio taj članak pozdravnim tekstom ‘‘Posvećujući ove retke dubokopoštovanom slavljeniku, žalim što ih ne mogu iskazati na njegovom materinskom jeziku“ (napisano ruskim jezikom – L. V.).[42]

O lijepim prijateljskim odnosima dvojice poznatih znanstvenika svjedoči i Jagićeva briga o Frankovu zdravstvenom stanju kada je teško obolio. V. Jagić neprestano se raspitivao o njegovu zdravlju kod svojih kolega slavista A. Brüknera, R. Nahtigala, K. Studinskog i drugih. To potvrđuje dopisivanje A. Brüknera i V. Jagića. Naprimjer, A. Brükner poslije posjeta I. Franku u Lavovu s divljenjem piše o bezgraničnoj Frankovoj predanosti radu čak i u teškoj bolesti, o čemu svjedoči nedatirano pismo (napisano oko 1908 – 1909) V. Jagiću: ‘‘Franko je čudak, razgovarao sam s nesretnikom u Lavovu, taj susret bio je neobično težak, kao nikada ranije, fizički on je invalid, ne može micati rukama, one su sasvim iskrivljene u zglobovima – užasna tragedija! Usprkos tomu, govorio je što namjerava objaviti!“[43]

U pismu R. Nahtigalu V. Jagić kaže da teško proživljava bolest I. Franka: ‘‘O doktoru Franku čuo sam nedavno da su ga nesretnoga bolesna ostavili u Lavovu na milost Božju. Njegova supruga je u psihijatrijskoj bolnici, sinovi u ratu, a on uništen paralizom …“.[44]

Odgovarajući na pitanje V. Jagića o zdravstvenom stanju I. Franka, K. Studinski piše: ‘‘Franko počinje sudjelovati u znanstvenom radu. Ruke su mu paralizirane i sâm ne piše normalno. Bojim se da je to samo privremeno poboljšanje. Nesretan čovjek. Zavrijedio je bolju sudbinu i više poštovanja, prije svega od svojih. Ali mi smo svjesni da ljude cijenimo tek tada kada ih više nema među nama“.[45]

---

[40] Документы к истории славяноведения в России (1850-1912) / Под ред. Б.Д. Грекова. Москва-Ленинград: АН СССР, 1948, с. 328.

[41] Кравченюк, О. Особисті зв’язки Івана Франка з чужинцями. In: Записки НТШ. Т. 184. Львів, 1968, с. 95.

[42] Привіт Іванови Франкови в сорокалітє його письменської праці, 1874-1914. In: Літературно-науковий збірник. Львів: НТШ, 1914, с.30.

[43] Citirano prema: Hamm J. Vatroslav Jagić i Poljaci. Rad JAZU. Zagreb, 1951, knj. 282, str. 86.

[44] Vidi: pismo V. JAGIĆA R. NAHTIGALU: Ljubljanski zvon. – 1915., br. 43., str. 471.

V. Jagić je teško primio vijest o Frankovoj smrti. To je doznao od I. Zilinskog[46] i predložio mu da se obrati M. Voznjaku i zamoli ga da napiše nekrolog I. Franku za ''Arhiv …''.[47]

U Frankovoj ostavštini nalazimo svjedočanstva o dubokom poštovanju ''svjetionika slavističke znanosti'' (tako je I. Franko veličao V. Jagića). Franko je veoma cijenio svojeg učitelja kao voditelja slavističkog seminara, zahvaljujući kojemu je Beč dugo vremena bio vodeće središte slavistike, o čemu ukrajinski znanstvenik piše u članku ''Napredak slavistike na Bečkom sveučilištu'', najprije objavljenom u časopisu ''Житє і слово'' (Život i riječ),[48] a veličao je i Jagića kao inicijatora i izdavača najprestižnijega u ono vrijeme znanstvenog slavističkog izdanja ''Arhiv slavenske filologije'', što je naznačio u predgovoru svojoj knjizi ''Apokrifi i legende iz ukrajinskih rukopisa'' (том 4. Апокрифи есхатологічні. Львів, 1906.).[49] Naglasio je to i u članku ''Archiv … i nova promjena u njegovoj redakciji''.[50] I. Franko je bio i autor znanstvenog članka u jubilarnom slavističkom zborniku povodom sedamdesete godišnjice Vatroslava Jagića (1908).[51]

Navedimo i neke druge radove I. Franka, posvećene znanstvenom radu V. Jagića: ''Apokrif o Adamu (Život i riječ, 1895.)'' – recenzija poznatog rada hrvatskog znanstvenika ''Slavenski doprinosi biblijskim apokrifima'', u kojem se detaljno uspoređuju staroslavenski apokrifni tekstovi u različitim tiskanim i rukopisnim varijantama,[52] proširenim diljem slavenskog svijeta na temelju grčkih i latinskih izvornika. Prema mišljenju I. Franka, V. Jagiću tim radom pripada ''čast inicijatora, da ne spominjemo činjenicu da je njegov rad s gledišta metodologije, kao i kvalitete izlaganja, jasnoće, jednostavnosti plana i odmjerenosti u gomilanju suvišnih znanstvenih podataka (zbog pomanjkanja te odmjerenosti prečesto se griješi u posljednje vrijeme) u potpunosti majstorski i uzoran''.[53]

---

45 M. Iwan Franko JAKÓBIEC i Vatroslav JAGIĆ. In: Slavia orientalies, Warszawa, 1959. Rocznik VIII. Nr.2-3, str. 73.

46 Isto.

47 Nekrolog je napisao I. PANJKEVIČ i objavljen je u 37. tomu ''Arhiva …''. In: Archiv für slavische Philologie. Berlin, 1920. Bd. 40, s. 265-268.

48 Франко І. Поступ славістики у Віденському університеті. In: І. Франко. Зібрання творів Т. 31. Київ, 1976, с. 7-10 (prvi put tiskan u časopisu Žitje i slovo (Житє і слово). 1897. Т.6. Ч.1, с. 81-84).

49 Франко, І. Апокрифи есхатологічні. Львів, 1906. In: І. Франко. Зібрання творів. Т. 31. Київ, 1976, с. 7-10 (članak je prvi put tiskan u Lavovu u časopisu Žitje i slovo (Житє і слово), 1897, Т.6. Ч.1, с.81-84).

50 Franko I. Archiv … і нова зміна в його редакції. In: Літературно-науковий вісник. Львів, 1909, Т.47. Кн.7, с.101-11.

51 Festschrift u slavu Vatroslava Jagića. Berlin, 1908, s. 644-655.

52 Recenzija na: V. JAGIĆ, ''Slavische Beiträge zu den biblischen Apocrypten'', *Denkschriften der kaiserlischen Akademie.* Bd. 42 Wien: 1893. In: Žitje i slovo (Житє і слово). 1895. Т.3, Ч. 1, с. 474-476.

53 Франко, І. Зібрання творів: у 50 т. т.29, 1981, с.440.

O uzajamnom poštovanju i plodnoj suradnji hrvatskog i ukrajinskog znanstvenika svjedoči njihovo dopisivanje od 1900. do 1915. godine. U 50-tomnim sabranim djelima I. Franka objavljeno je 18 pisama Vatroslavu Jagiću[54] i 19 pisama V. Jagića Ivanu Franku.[55] Riječ je pretežito o poslovnoj korespondenciji koja sadrži mnogo razmatranja i kritičkih primjedaba obojice istraživača u vezi s raznim stručnim temama: ćirilometodske problematike, interpretacije slavističkih istraživanja i staroslavenskih spomenika pismenosti itd.[56] Dakle, ta pisma imaju ne samo povijesnu, već i znanstvenu vrijednost.

U pismima su spomenuti i događaji iz privatnog života dvojice znanstvenika. Bolesni Franko, naravno, nije mogao prešutjeti Jagiću svoje zdravstveno stanje. Iz te korespondenciji saznajemo o najbolnijim Frankovim obiteljskim problemima: nesporazumu s Gruševskim, smrti sina Andrija, čak i o financijskim poteškoćama koje je Franko imao za vrijeme rata.[57]

Pa ipak je u pismima prevladavala znanstvena problematika. Često su povod za pisanje pisama bili članci koje je Franko pisao za ‘‘Arhiv …“. On navodi razmišljanja o ‘‘ćirilometodijani“, obrađuje svoje znanstvene teze, poziva se na određene izvore, razgovara s Jagićem o njima, upoznaje ga, kao glavnog urednika ‘‘Arhiva …“, kako se razvija rad na člancima, katkada se čak obraća s molbom da mu vrati njegov rukopis radi određenih ispravaka i pojašnjenja.

Istraživač O. Kravčenjuk, koji je opisivao veze ukrajinskih znanstvenika s inozemnim znanstvenicima došao je do zaključka da su ‘‘velik utjecaj, kao i veliko značenje za Franka imali (I. Franka – Lj. V.) dobrohotni i mudri savjeti i opaske V. Jagića, osobito ondje gdje se Franku činilo da je došao do određenog ‘‘otkrića“.[58] Kravčenjuk također naglašava da je zahvaljujući Jagiću I. Franko postao oprezniji u znanstvenom zaključivanju.[59]

U pismu V. Jagiću od 26. lipnja 1904. I. Franko se poziva na njegov neprikosnoven autoritet u ćirilometodskoj tematici i u istraživanju spomenika staroslavenske pismenosti: ‘‘(…) mnogo je misli u mome članku previše smjelih, loše obrađenih, a možda i nedostatnih, mada sam se čestito nastojao držati izvora, provjeriti ranije rečeno. Vi ste prvi, velepoštovani gospodine savjetniče, kojemu ja, *kao najkompe-*

---

54 Франко, І. Зібрання творів: у 50 т., т.50. Київ, 1985.

55 Листи Ватрослава Ягича до Івана Франка: Інститут літератури імені Т. Шевченка. Ф.3. №1614, 1620, 1632, 1635.

56 Дзендзелівський, Й.О. Проблематика листів Івана Яковича Франка до Ватрослава Ягича. In: Іван Франко – письменник, мислитель, борець за дружбу між народами (тези конференції). Івано-Франківськ, 1986, с.107-108.

57 Франко, І. Зібрання творів. Т.50. Київ, 1985. С.409, 406, 430, 388.

58 Кравченюк, О. До історії взаємин українських науковців з чужиною. In: Записки НТШ. Т. 205. Нью-Йорк, Париж-Сідней-Торонто, 1987, с.527. (509. -537)

59 Isto.

tentnijem poznavatelju ovih pitanja i kojega imam čast zvati svojim učiteljem (kurziv autorice članka – Lj. V.), upoznajem sa svojim zaključcima i opažanjima''.[60] Spomenimo da je i V. Jagić visoko ocjenjivao radove I. Franka o ćirilometodskoj problematici nazivajući lavovskog znanstvenika ‘‘vrlo zaslužnim istraživačem na polju starocrkvenoslavenštine“.[61]

Teško je suditi je li Jagić sebi pripisivao zasluge za značajne uspjehe svoga studenta – bio je vrlo suzdržan – ipak mogu se u tom smislu navesti svjedočenja još jednog Jagićeva studenta, svojevremeno vrlo poznatog ukrajinskog jezikoslovca u dijaspori, K. Kisilevskog, da je profesor Jagić bio za Franka ‘‘najbolji putokaz u znanstvenom radu …“. Upravo su ‘‘bečka škola sa svojim knjižnicama i arhivima, znanstvenom lektirom, poznanstvima i diskusijama s poznatim istraživačem (…), a najviše talentiranost Frankove duše oformili njegovu metodu i usmjerenje“.[62]

5. ZAKLJUČAK

Odnosi V. Jagića i ukrajinskih slavista krajem XIX. i početkom XX. stoljeća lijep su primjer uzajamnog poštovanja i podrške poznatih znanstvenika koji su plodno surađivali, dajući svaki svoj doprinos svjetskoj filološkoj znanosti.

Mislim da su upravo Franko i drugi ukrajinski slavisti, svojim brojnim stručnim znanstvenim studijama i jasnom građanskom pozicijom potvrdili V. Jagiću ukrajinsku specifičnost, čime su na određen način promijenili njegove ranije poglede na ukrajinske probleme. Međuslavenske paralele davale su znanstvenicima zanimljiv materijal za znanstvene zaključke i uopćavanja, a važan čimbenik u njihovim duhovnim orijentirima bila je, bez sumnje, slavenska ideja.

Ovdje su navedeni samo neki segmenti raznovrsne djelatnosti V. Jagića na polju ukrajinske slavistike. Ukrajinski znanstvenici dostojno su vrednovali njegov doprinos ukrajinskoj slavistici. Među publikacijama ukrajinskih slavista o V. Jagiću na prvome mjestu su radovi njegovih učenika: I. Franka, I. Svjencickog, I. Zilinskog.[63]

---

[60] Франко І. Зібрання творів. Т.49. Київ, 1984, с.248.

[61] V. JAGIĆ, ''Das Verhältnis der altkirchenslavischen Übersetzung zu diesen Texten'', *Archiv für slavische Philologie.* Berlin, 1914. Bd. 35, s. 51.

[62] Кисілевський, К. Наукові праці Івана Франка. In: Записки НТШ. Т.166. Львів, 1957, с. 144.

[63] Franko I. Archiv … і нова зміна в його редакції. In: Літературно-науковий вісник. Львів, 1909, Т.47. Кн.7, с.101-11; Франко І. Поступ славістики у Віденському університеті. In: І. Франко. Зібрання творів Т. 31. Київ, 1976, с. 7-10; Свєнціцький, І. Ватрославу Ягічу на вічну пам’ять. Львів, 1923; Свєнціцький, І. Archiv…[Pregled članka V. Jagića ‘‘Johannes Užević und seine Grammatik“]. In: Записки НТШ, 1908. Т.86. Кн.6, с.207-210; Свєнціцький, І. [Рецензія на] Zbornik u slavu Vatroslava Jagića (Jagić Testschrift). Berlin, 1908, 725 s. In: Записки НТШ, Т.97. Кн.4. Львів, 1910, с.191-193; Свєнціцький, І. З присвятою Ягічу: ‘‘Vehrtestem Meister Professor V. Jagić von einem seiner bescheidesten Schüler zum dank gewidmet“ na radove Svjencickog «Erzengels

Od ostalih autora treba spomenuti V. Demjančuka,[64] M. Voznjaka,[65] O. Kravčenjuka,[66] J. Dzendzelivskog[67] i suvremenu istraživačicu T. Manjkovsku.[68] I ukrajinski znanstvenici koji žive u dijaspori odaju zasluženo priznanje poznatom hrvatskom slavistu koji je uložio značajan trud vodeći na znanstvenom putu i ukrajinske slaviste. Tako je u studiji P. Kovaliva ''Ukrajinski jezik i njegov položaj među drugim slavenskim jezicima'', koju je objavio Institut za slavistiku u Winnipegu (Kanada), na petoj stranici knjige zapisana autorova posveta: ‘‘Dem Andenken an Vatroslav Jagić“ (U spomen na Vatroslava Jagića).[69]

Marienverkündigung und das Annuntiationsmysterium». In: Archiv für slavische Philologie, Berlin, 1912, bd. 33, s. 379; Свєнціцький, І. [Рецензія на: Ягич И.В. Энциклопедия славянской филологии. вып.1-3]. In: Записки НТШ, 1913. Т.116. Кн.4, с. 232-237; Свєнціцький, І. На вічну пам’ять В. Ягічу. In: Діло. 1923. Чис.115,116, 24,25 серпня; Зілинський, І. Ватрослав Ягіч. Некролог. In: Хроніка НТШ. Львів, 1923, Т.224, с.283-288.

64 1926. g. objavljena je knjiga V. Demjančuka ‘‘Гнат Ягич (1838-1923)“, u kojoj autor navodi životopis poznatog slavista te analizira njegovu znanstvenu djelatnost. http://volya.if.ua/2019/12/nadvirnyanski-demyanchuky-ta-jihnij-vnesok-u-rozvytok-novitnoji-ukrajinskoji-istoriji/

65 Mihajlo Voznjak spominje V. Jagića u radovima posvećenim ukrajinskim slavistima, posebice u studijama o I. Franku: Возняк, М. Матеріяли до життєпису Франка (З додатком двох недрукованих його автобіографій): Возняк, Михайло. Матеріяли до життєпису Франка (З додатком двох недрукованих його автобіографій: preuzeto 30. studenog 2023. s https://shron1.chtyvo.org.ua/Mykhailo_Vozniak/Materiialy_do_zhyttiepysu_Franka_Z_dodatkom_dvokh_nedrukovanykh_ioho_avtobiohrafii.pdf?PHPSESSID=4kv1e0c27gekb4t8gla74jsbi5

66 Кравченюк, О. До історії взаємин українських науковців з чужиною. In: Записки НТШ. Т. 205. Львів, 1987, с. 526.

67 J. Dzendzelivskij, osim pisama I. Franka, objavio je velik broj pisama drugih ukrajinskih slavista Jagiću: E. Perfeckog, K. Mihaljčuka, O. Potebnje, I. Panjkeviča, J. Golovackog i dr. Vidi: Дзендзелівський Й. Листи Є. Перфецького до В. Яґича. In: Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 2002. Књ. 61, с. 79–112. Дзендзелівський Й. Листи Михайла Грушевського до Ватрослава Ягича. In: Записки НТШ. Львів, 1992. Т. ССХХІУ, с. 283–288. Дзендзелівський Й. Листи О. Л. Петрова до В. Ягича. In: Зборник Матице српске за славистику. Књ. 52. Нови Сад, 1997, с. 175–207. Дзендзелівський Й. Листи українських учених до В. Ягича. In: Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 1989. Књ. 37, с. 147–167. Дзендзелівський Й. Листи українських вчених до В. Ягича (II). In: Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 1990. Књ. 38, с. 147–169. Дзендзелівський Й. Листи українських учених до Ватрослава Ягича. In: Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 1991. Књ. 41, с. 165–185.

68 Маньковська, Т. Про зв’язки В. Ягича з українськими вченими. In: Ucrainistica. Збірник наукових праць Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2003, с. 89.

69 П. Ковалів. Українська мова та її становище серед інших слов’янських мов. In: Праці Інституту Слов’янознавства УВАН. Серія Slavistica. Ч. 2. Вінніпег, 1954. с. 5.

LITERATURA

1/ Олександр БАРВІНСЬКИЙ, Спомини з мого життя / Упор. О.Шацька, Я.Федорук; ред. Л.Винар, І.Гирич. Київ; Нью-Йорк, 2004.

2/ Михайло ВОЗНЯК, Матеріяли до життєпису Франка (З додатком двох недрукованих його автобіографій: preuzeto 30. studenog 2023. s https://shron1.chtyvo.org.ua/Mykhailo_Vozniak/Materiialy_do_zhyttiepysu_Franka_Z_dodatkom_dvokh_nedrukovanykh_ioho_avtobiohrafii.pdf?PHPSESSID=4kv1e0c27gekb4t8gla74jsbi5

3/ Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, О. Проблематика листів Івана Яковича Франка до Ватрослава Ягича. In: Іван Франко – письменник, мислитель, борець за дружбу між народами (тези конференції). Івано-Франківськ, 1986, с.107-

4/ 108.

Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Листи М. Грушевського до В. Ягича. In: Записки

5/ НТШ. Львів, 1992. Т.224, с. 284-290.

Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Листи О. Л. Петрова до В. Ягича. In: Зборник

6/ Матице српске за славистику. Књ. 52. Нови Сад, 1997, с. 175–207.

Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Листи українських учених до В. Ягича. In:

7/ Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 1989. Књ. 37, с. 147–167.

Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Листи українських вчених до В. Ягича (II). In:

8/ Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 1990, Књ. 38, с. 147–169.

Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Листи українських учених до Ватрослава Ягича.

9/ In: Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 1991, Књ. 41, с. 165–185.

10/ Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Листи Є. Перфецького до В. Яґича. In: Зборник Матице српске за славистику. Нови Сад, 2002. – Књ. 61, с. 79–112.

11/ Документы к истории славяноведения в России (1850-1912) / Под ред. Б.Д. Грекова. Москва-Ленинград: АН СССР, 1948, с. 328.

12/ Іван ЗІЛИНСЬКИЙ. Ватрослав Ягіч. Некролог. In: Хроніка НТШ. Львів, 1923, Т.224, с.283-288.

Кость КИСІЛЕВСЬКИЙ, Наукові праці Івана Франка. In: Записки НТШ. Т.166. Львів, 1957, с. 144.

13/ Пантелеймон КОВАЛІВ, Українська мова та її становище серед інших слов'янських мов. Праці Інституту Слов'янознавства УВАН. Серія Slavistica. Ч. 2. Вінніпег, 1954.

14/ Василий Николаевич КОРАБЛЕВ, Памяти академика И.В. Ягича. К десятилетней годовщине со дня его смерти (1836-1923). In: Труды Института славяноведения АН СССР. Т.22. Ленинград, 1934, с.311,346, 351.

15/ Василий Николаевич КОРАБЛЕВ, Э.Ю. Мука в его письмах к русским ученым. In: Труды Института славяноведения Академии наук СССР. В.С. Державин (ред.), Ленинград: Издательство Академии наук СССР, 1934, с. 271- 291.
16/ Олекса КРАВЧЕНЮК, Особисті зв'язки Івана Франка з чужинцями. In: Записки НТШ. Т. 184. Львів, 1968, с. 94, 95.
17/ Олекса КРАВЧЕНЮК, До історії взаємин українських науковців з чужиною. In: Записки НТШ. Т. 205. Нью-Йорк, Париж-Сідней-Торонто, 1987, с.509 -537.
18/ Кравченюк, О. Особисті зв'язки Івана Франка з чужинцями. In: Записки НТШ. Т. 184. Львів, 1968, с. 94.
19/ Лаптева, Людмила Павловна. Серболужицкий национальный деятель Арношт Мука (1854-1932) и его связи с русскими учеными. In: Славяноведение, №4, 2005, с. 71-83.
20/ Листи Ватрослава Ягича до Івана Франка: Інститут літератури імені Т. Шевченка. Ф.3. №1614, 1620, 1632, 1635.
21/ Тетяна МАНЬКОВСЬКА, Про зв'язки В. Ягича з українськими вченими // Ucrainistica. Збірник наукових праць Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2003, с. 89-95.
22/ Микола МУШИНКА, Іван Зілинський (1879-1952): життя і наукова діяльність. In: Збірник пам'яті Івана Зілинського (1879-1952). Нью-Йорк: НТШ, 1994, с.20-30.
23/ Ольга Кобилянська: preuzeto 30. listopada 2023. s https://vogue.ua/article/culture/knigi/olga-kobilyanska-malovidomi-grani-os-obistosti-51697.html
24/ Привіт Іванови Франкови в сорокалітє його письменської праці, 1874-1914. In: / Літературно-науковий збірник. Львів: НТШ, 1914, с.30.
25/ Іларіон СВЄНЦІЦЬКИЙ, Archiv…[Pregled članka V. Jagića ''Johannes Užević und seine Grammatik"]. In: Записки НТШ, 1908. Т.86. Кн.6, с.207-210.
26/ Іларіон СВЄНЦІЦЬКИЙ, На вічну пам'ять В. Ягічу. In: Діло. 1923. Чис.115. 24 серпня, с.2.
27/ Іларіон СВЄНЦІЦЬКИЙ, [Рецензія на] Zbornik u slavu Vatroslava Jagića (Jagić Testschrift). Berlin, 1908, 725 s. In: Записки НТШ, Т.97. Кн.4. Львів, 1910, с.191-193. Свєнціцький, Іларіон. З присвятою Ягічу: ''Vehrtestem Meister Professor V. Jagić von einem seiner bescheidesten Schüler zum dank gewidmet" na radove Svjencickog ''Erzengels Marienverkündigung und das Annuntiationsmysterium''. In: Archiv für slavische Philologie, Berlin, 1912, bd. 33, s. 379-437.
28/ Іларіон СВЄНЦІЦЬКИЙ, [Рецензія на: Ягич И.В. Энциклопедия славянской филологии. вып.1-3]. In: Записки НТШ, 1913. Т.116. Кн.4, с. 232-237.

29/ Кирило СТУДИНСЬКИЙ, Спогади. Рукопис статей: на філологічному відділі у Відні. Від.1.11.1890 по кінець 1893 р. Центральний державний архів у Львівській області. Ф. 362, оп.1, спр.11, с.3, 6.
30/ Іван ФРАНКО, Поступ славістики у Віденському університеті. In: Франко І. Я., Зібрання творів Т. 31. Київ, 1976, с. 7-10.
31/ Іван ФРАНКО, Апокрифи есхатологічні. Львів, 1906. In: Франко І. Я., Зібрання творів. Т. 31. Київ, 1976, с. 7-10.
32/ Лист Івана Франка до М. Драгоманова від 20.06.1893. In: Франко І. Я., Зібрання творів: у 50 т. т. 49, 1986, с. 409.
33/ Іван ФРАНКО, Лист проф. В. Ягича. In: Франко, І. Я., Зібрання творів: у 50. Т.35, 1982, с. 411.
34/ Іван ФРАНКО, Archiv … і нова зміна в його редакції. In: Літературно-науковий вісник. Львів, 1909, Т.47. Кн.7, с.101-111.
35/ Іван ФРАНКО, Поступ славістики у Віденському університеті. In: Франко І. Я., Зібрання творів: у 50 т. Т. 31. Київ, 1976, с. 7-10.
36/ ФРАНКО, І. Я. Зібрання творів: у 50 т. Т.29, 1981, с.440.
37/ ФРАНКО, І. Я. Зібрання творів: у 50 т. Т.49. Київ, 1984, с.248.
38/ ФРАНКО, І. Я. Зібрання творів: у 50 т., т.50. Київ, 1985, с. 409, 406, 430, 388.
39/ Юрій ШЕВЕЛЬОВ, Історична фонологія української мови. Пер. з англ. / Ю. Шевельов ; пер.: С. Вакуленко, А. Даниленко; Канад. ін-т укр. студій, Схід. ін-т українознав. ім. Ковальських, Харків. іст.-філол. т-во. Харків: Акта, 2002.
40/ Энциклопедия славянской филологии подъ редакцией акад. В. Ягича. Вып. 1. Ст.-Петербургъ, 1910, с. 65, 867.
41/ Festschrift u slavu Vatroslava Jagića. Berlin, 1908, s. 644-655.
42/ Ivan FRANKO, [Rec. na: Jagić, V. Slavische Beiträge zu den biblischen Apocrypten. Denkschriften der kaiserlischen Akademie. Bd.42 Wien: 1893. In: Житє і слово. 1895. Т.3, Ч. 1, с. 474-476.
43/ Josip HAMM, ''Vatroslav Jagić i Poljaci'', *Rad* JAZU. Zagreb, 1951, knj. 282, str.86.
44/ Vatroslav JAGIĆ, *Spomeni mojega života*. T.2. Beograd, 1934, str. 156.
45/ Vatroslav JAGIĆ, ''Pismo R. Nahtigalu'', *Ljubljanski zvon*. – 1915., br. 43., str. 471.
46/ Vatroslav JAGIĆ, [Rec.]= Franko I. Іван Вишенський та його твори, *Archiv für slavische Philologie*. Berlin, 1896. Bd. 18, s.302-302.
47/ Vatroslav JAGIĆ, ''Das Verhältnis der altkirchenslavischen Übersetzung zu diesen Texten'', *Archiv für slavische Philologie,* Berlin, 1914. Bd. 35, s. 51.
48/ Marian JAKÓBIEC, Iwan FRANKO i Vatroslav JAGIĆ, *Slavia orientalies. Warszawa*, 1959. Rocznik VIII. Nr.2-3, str.69-73.

49/ *Korespodencija Vatroslava Jagića* –Knj.2. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1970, str. 40, 182, 238.
50/ Josip MILAKOVIĆ, Dr. Arnošt MUKA. *Prilog poznavanju novije lužičko-srpske književnosti.* Drugo prošireno izdanje. Sarajevo: Zemaljska štamparija, 1914.
51/ Ivan PANJKEVIČ, ''Nekrolog Iwanu Franku'', *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1920. Bd. 37, s. 265-268.
52/ Ljudmila VASILJEVA, Mihajlo KRILJ, M. Франц МІКЛОШИЧ і українці, *Historizem v raziskovanju slovenskega jezika, literature in kulture*. Obdobja 18. Metode i zvrsti. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2002, str. 399-409.

SUMMARY

VATROSLAV JAGIĆ AND UKRAINIAN SLAVISTICS

The article is devoted to Vatroslav Jagić's contacts with Ukrainian Slavists. Their correspondence, reviews of scientific articles, professional papers are being investigated. Without the intention of going into a detailed interpretation of individual studies, we try to show the great authority of V. Jagić in the Ukrainian Slavic environment and his influence on the development of Ukrainian Slavic studies.

We assume that V. Jagić met Ukrainians for the first time during the lectures of F. Miklošič's studies at the University of Vienna. Odesa played a certain role in establishing Jagić's contacts with Ukraine, as evidenced by V. Jagić's contacts with N. Kondakov, V. Lamanski, Š. Deljanov, M. Smirnov. Contacts with Ukrainians became even closer after the arrival of Slavists at the third Archaeological Conference in Kyiv in 1874, where Jagić presented a paper "On old Glagolitic inscriptions on the island of Velja" and participated in a discussion on the occasion of I. Sreznjevski's paper "On old Glagolitic manuscripts which are kept in the Kyiv Spiritual Academy". At the meeting, V. Jagić established contacts with P. Žitecki.

Jagić's contacts with Ukrainian Slavists were influenced by his seminar at the Vienna Slavistics. A considerable number of Ukrainians were among Jagić's students and doctoral students. Their connections with Jagić are of great interest for Slavic studies. V. Jagić had a great influence on the formation of Ukrainian Slavists. Nevertheless, we came to the conclusion that the Ukrainian Slavists, with their numerous professional scientific studies and clear civic position, convincingly confirmed V. Jagić's Ukrainian uniqueness, thereby changing his earlier views and ideas on Ukrainian problems in a certain way.

Key Words: Vatroslav Jagić; Slavic studies; Ukrainians; scientific contacts; contribution to philological science.